

Olin hyvä pitämään puoliani suomalaisuudestani

Seija Wähä-Verkkomäki

Ajat muuttuvat ja me aikojen myötä... Sauli, Sauli, Sauli!! huusivat oppilaat, suomen- ja ruotsinlippuja heiluttaen vuonna 2012 Upplands – Väsbyn ruotsinsuomalaisella koululla.. Seisoi siellä meidänkin suvun jälkikasvua kunniakujan jatkona, 4- ja 8-vuotiaat pojannaskalit, minun lapsenlapseni. Itse en vielä heidän ikäisinään - vuonna 1965 – ollut integroitunut vieraaseen yhteiskuntaan, en todellakaan.

Kun ruotsalainen luokkakaverini surullisena kertoi kuningatar Louisen kuolleen, tunsin ettei se minulle kuulunut. Minua kuningattaren kuolema ei kiinnostanut pätkääkään. Mitätöin asian kokonaan, niinkuin kuningattarenkin.

Susanne yritti saada minut tajuamaan, että kyseessä oli ”meidän kuningatar”. MEIDÄN? Kyllä minä vuoden jälkeen jo sen verran ruotsia osasin, että tein hänelle selväksi ettei MEILLÄ suomalaisilla ollut muita kuninkaita kuin Kekkonen.

Ajatella, että jopa presidenttiäkin saa nykyään sinutella, ja ajatella että Ruotsin hovista oli otettu yhteyttä!

Meidän kuningasparimme, ja meidän presidenttimme vaimoineen valtiovierailullaan, olivat valinneet kiinnostuksensa kohteeksi Upplands – Väsbyn Ruotsinsuomalaisen Koulun. On siinä tyttärelläni aikanaan lastenlapsille kertomista, kun pääsi niin äitinä kuin openakin tästä kunniasta osalliseksi .

Kerroin isälleni Suomessa tästä Niinistön ensimmäisestä valtiovierailusta Ruotsiin. Ala-asteen oppilaat olivat kirjoittaneet kuninkaalle lahjaksi pienen oppaan, mitä pappojen tulisi osata ja tietää. Kun kuninkaasta nyt, Estellen vasta synnyttyä, oli tullut isoisä. Oma lapsenlapseni oli ”trossannut” isästäni, siis vanhasta papastaan: ”Minun vanhalla papalla on ainakin sata herätyskelloa”. Totisinta tottahan tämä kuitenkin oli...Isäni, 85-vuotias antiikinkeräilijä, tokaisi tämän kuullessaan, pilke silmäkulmassa: ”Eihän sitä tiä vaikka vielä pääsis hoviin kellosepäks?” Niin, kaikkihan voi olla mahdollista.. tai sitten uskon

KERRO, KIRJOITA!

puutetta? Vanhemmat sukupolvet tulevat aina vaikuttamaan, tavalla tai toisella, näihin polviin ja tuleviin. Muistan hyvin isonmummoni, joka ensin "toppasi" piippunsa Jymyllä, ja samalla peukalolla levitti voita leivälleni...Ei tätä kyseenalaistettu! Vanhempia ihmisiä oli opetettu kunnioittamaan, elämänskoulunsa käyneinä. Makeita olivat mummun "peukaloleivät"! Kirkossa istuin alta kouluikäisenä, ja hautausmaallakin kuljettiin yhdessä, mummun muistellessa edesmenneitä läheisiä. Se oli kaikki ihan tavallista, luonnollista lapsellekin.

Isomummu opetti lukemaankin, tavaamalla. Itse hän oli, kuten lapsensakin, käynyt vain kiertokoulun. Vahva nainen oli, vaikka tunnustikin pienuutensa, luottaen Korkeimpaan. Kultaisesta säännöstä pitivät kiinni, niin isomummu, äidinäiti kuin äitinikin. Yhtenä elämänsääntönä olen äidiltäni saanut juuri tämän, joka kehottaa meitä ihmisinä myötätuntoon. Äiti sanoi, että on mentävä omaan itseensä, ja ajateltava miltä tuntuisi olla toisen asemassa, jos vaikka tulisi epäsopua ihmisten kesken, tai yleensäkin ihmissuhteissa. Äitini ei ollut kirkkouskovainen, luotti kyllä Luojaansa, mutta vahvana yksilönä "meni omaa latuaan", muut kuitenkin huomioonottaen. Äiti oli aviossa yli 60 vuotta mutta sanoi aina, kuten hän sen ilmaisi, "elävänsä omaa elämää". Tarkoitti varmaan sitä henkistä puolta? Hänellä oli vahvat periaatteet omantunnon, solidaarisuuden ja ihmisarvojen suhteen. Sanon äidistäni, kuten hänkin usein muistutti minua omasta äidinäidistään, että hän oli "hyvä ihminen". Ei ainoastaan kiltti vaan hyvä. Kyllä minä isäänikin kunnioitan. On perheensä elättänyt. Hyvin on pärjätty. Oma elämä oli isomummukin joutunut elämään, kun miehensä lipesi Amerikkaan, ja jätti perheensä puille paljaille taivasalle. Tämä ei vahvaa naista lannistanut, vaan Hilda-mummu rakensi omin voimin mökin, niin kuin hän kertoi "puriloista"...kai jonkinlaista jätepuuta. Olin 9-vuotias kun jouduin jättämään monet läheiset kotipiirissäni, kun muutimme Ruotsiin vuonna 1964. Kaikki turvalliset kuviot jäivät Kälviälle, sinne Suomen Pohjanmaalle. Isäni oli jo 1950-luvulla useaan otteeseen käynyt tienaamassa Ruotsissa, mutta oli nyt lopullisesti kyllästynyt huonoon työtilanteeseen kotimaassa. "Nyt kamppelot kasahan ja Ruohthiin"! Mukaan otettu omaisuus mahtui kahteen kapsäkkiin. Matka tuntui ikuisuudelta, ja turvattomalta, kielitaidottomia kun olimme. "Mihin helevettihin tässä ollahan menosa", ihmetteli isäni, kun viimein istuimme linjurissa, joka veisi meidät päämääräämme. "Elä hyvä mies manaa! On se niin kolokkoa kuultavaa, tytönkin", patisti äiti isääni. Ingvald Masar, GRYTGÖL, oli bussikuski lukenut lapusta, jota isä hänelle oli näyttänyt. Syksyn sysipimeässä illassa, monen miilin, mutkan ja maitolaiturin jälkeen olimme vihdoinkin perillä. Päätepysäkillä seisoi joku vastassa meitä. Tämä Masar, kaksikielinen tuttu mies Kokkolan

Rimmistä, oli järjestänyt töitä ja asumispuolen. Pian alkaisi arkinen aherrus, työt rautalankatehtaalla, ja minulla koulunkäynti. Tuli puheeksi kouluun meneminen kun istuimme syömässä tyhjässä asunnossa lusikkalaatikoiden päällä matkalaukut pöytänä. "Enkä mene!", protestoin. Yritin näin tehdä selväksi etten itse ollut valinnut Ruotsiin muuttoa. Tein lakon. Istuin sisällä päivätolkulla, vaikka lapset pihalla viittoen huusivat "Kom! Kom!" Mutta lakko on lakko. Pitää pystyä neuvottelemaan asioista asianomaisten kesken. Lopulta Masarin Aino järjesti sopivan kaverin naapurista. Yvonnella oli ainakin sata palloa! Niitä me meidän tyhjässä asunnossa pyöriteltiin. Paljon ihanaa maitosuklaata syötiin, vaikka joka päivä. Ja oli se Ruotsi muutenkin "ihime paikka", kun limsaa juotiin ruoan kanssa, ja ajatella että Yvonnen isä teki ruokaa ja leipoi! Niin minä sitten täysin suomalaisena ummikkona astelin "fröken Abemanin" kanssa kohti koulua ja ensimmäistä ruotsinkielistä koulupäivääni. Tuntui kuin olisi laskeutunut toiselta planeetalta heidän piiriinsä. Olin ainoa siirtolaislapsi pienessä maalaiskoulussa, joten minua tuijotettiin silmät pyöreinä. Koululaiset eivät minua pahemmin kiusanneet, eikä sellaista olisi tuohon aikaan juuri noteerattu. Jopa opettajat alentuivat kiusaamaan, ainakin "fröken Abeman" hyvänä esimerkkinä. En vaan sitä aluksi ymmärtänyt! Tämä vanhankansan opettaja katsoi ilmeisesti oikeudekseen kohdella oppilaitaan, joko lellien tai lyöden jalat alta. Jos joku ei kyennyt tai osannut vastata opettajan mielen mukaan, tokaisi tämä ironisesti hymyillen, "Goddag yxskaff"... "Teräväpäisemmät" kun taas saivat paljon sympatiaa osakseen! Missä oli pedagogin empatia? Ei silloin tiedetty dyslexioista, toimintahäiriöistä tai sen sellaisesta.."puupäiksi" leimattin! Olin hyvä pitämään puoliani suomalaisuudestani. Käytin jopa fyysistä voimaa, jos joku yritti "finniksi" haukkua. Pukkasin tällaiset sortajat tantereeseen. En siksi, että olisin moisesta hännäämisestä kärsinyt, vaan minusta sellainen oli pelkästään typerää. Meillä kun aina on pidetty kiinni suomalaisuudesta kaikin keinoin, niin oli turhaa edes yrittää alentaa lapsen vahvaa paatosta kotimaataan kohtaan. Vuoden päästä olin jo kaksikielinen. Lapsena se on helpompaa, vieraan kielen oppiminen. Se tarttuu ikään kuin huomaamatta, korvakuulolla. Äidinkieltä ei kuitenkaan unohdettu. Suomea puhuttiin niin kotona kuin suomalaisessa ystäväpiirissäkin. Tunsin itseni suomalaisena jotenkin ainutlaatuiseksi, siirtolaislapset kun olivat harvassa tuolloin. Sain yksityisopetusta ruotsinkieleessä, joka perustui kuviin, lähinnä "mind – map"-tyyliseen metodiin. Opetus tehoi hyvin. Jo muutaman kuukauden päästä pystyin auttavasti puhumaan tuota minulle vierasta kieltä, jota olin vain joskus Kälviältä Kokkolassa käydessä kuullut. Kun nyt kuulin enimmäkseen ruotsia, oli myös pakko yrittää puhua sitä. Eihän sitä tuppisuunakaan loputtomiin voinut olla. Elämä Ruotsissa alkoi hyvin, mutta vanhempieni muutot Ruotsin rajojen sisällä ja Ruotsin ja Suomen välillä sekoittivat

opintojani. Kun muutaman vuoden jälkeen palasimme juurillemme Pohjanmaalle, pyrin oppikouluun ja luokan priimuksena läpäisin ensimmäisen luokan. Eipä stipendit minua ilahduttanut. Heikot työmarkkinat pakottivat isäni risusavottaan. Jälleen oli hakeuduttava takaisin Ruotsiin. Vanhemmilleni muutto loi turvallisuutta, minulta se taas kerran vei jalat alta. Tuolloin kaksikielisyydestäni oli apua. Minulle annettiin tehtäväksi kirjoittaa vanhempieni työanomus. Muistan miten hikoilimme sitä laatiessa, ja minun sitä kääntäessä. Kuulimme myöhemmin miten "brukspatron Hagman" oli kehunut anomusta. Hän tuskin tiesi, että kirjoittajana oli 12-vuotias perheenjäsen, ja oli siten valmis ottamaan vastaan tutut työntekijänsä! Näin olimme taas ruudussa yksi, Grytgölissä. Kun sitten aikoinaan perustin oman perheen, ja kun olimme muuttaneet Roslageniin vuonna 1982, päätin että lasten koulunkäynnin takia oli aika juurtua paikoilleen. En halunnut heille samanlaisia kokemuksia kuin itselleni. Lapseni ovat käyneet leikkikoulun ja ala- ja keskiasteen peruskoulussa suomenkielisissä luokissa. He ovat kumpikin täysin kaksikielisiä. Kummallakin on ollut työ ja yksityiselämässä suuri apu suomenkielestään. Kaksikielisenä tyttäreni sai heti opettajakorkeakoulun jälkeen viran ruotsinsuomalaisesta koulusta. Olen äiti, mummu ja "farmor" – Roslagen, Sverige 2013 Äiti.. mummu.. farmor.. det känns fint med balansen mellan språken där. Tack vare tvåspråkighet, finska och svenska, skapas också en känslomässig jämlikhet i relationen mellan mig, mina två barn och fyra barnbarn. Jag är alltid "äiti" för min son och dotter. Jag är "mummu" för två och farmor för två av mina fyra barnbarn. Mummu eller farmor, det gör ingen skillnad. Jag vet vem jag är. Jag är en andra generationens invandrare, en tvåspråkig mamma, mormor och farmor boende i Sverige. Det är det hela. Vårt modersmål fungerar inte bara som ett fundament för andra språk. Det berikar oss på ett personligt plan. En stark identitet vidgar även ens syn för andra kulturer på väg mot tvåspråkighet. Det handlar förstås om ett eget val när det gäller tvåspråkighet. Alla måste ha rätt att fatta beslut om sitt eget liv, även minoritetsgrupper. Önskar man sig tvåspråkiga barn måste man som förälder konsekvent prata sitt eget modersmål med dem. Alla borde tacksamt ta emot en sådan värdefull gåva som modersmålet är. Därmed ges även möjlighet att hålla fast vid sina rötter. Modersmål, värden och traditioner är en styrka, viktiga delar i ens identitet. Man kan lättare ta till sig delar i ett samhälle och integreras i det genom att bli tvåspråkig.

Seija Wähä- Verkkomäki skickade detta bidrag 2013 till sverigefinländarnas arkivs skriftvävling om sverigefinskt skolliv och livet efter skolan! Seija fick priset i kategorin för föräldrar i ett seminarium i Armémuseum den 15.februari 2014. Du kan läsa Sverigefinländarnas arkivs material i Arkivhuset i Eskilstuna.